

بررسی آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی - درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه برنامه ریزی استراتژیک

معصومه قلی زاده^۱، عبدالله صالحی^۲، محمد فاروق خسروی^۲، صلاح الدین اسدی^۲، فرشید هادیون^۳

^۱ دکتری تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، گروه آموزشی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، نویسنده مسئول، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی،

دانشگاه علوم پزشکی تبریز. mgholizadem@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، گروه آموزشی مدیریت و اطلاع رسانی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم

پزشکی تبریز.

^۳ کارشناس مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی

نویسنده مسئول، معصومه قلی زاده

چکیده

با توجه به پیچیدگی روزافزون فعالیتها و محیط شدیداً در حال تغییر، ضرورت بهره‌گیری از برنامه ریزی استراتژیک ضروری بنظر می‌رسد. پژوهش حاضر به منظور تعیین آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی- درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه برنامه‌ریزی استراتژیک در سال ۱۳۹۰ انجام پذیرفت. این مطالعه از نوع مقطعی-توصیفی-تحلیلی است. جامعه پژوهشی شامل ۳۹ نفر از ۵۷ نفر مدیران ارشد و میانی بیمارستان‌ها؛ شامل رئیس بیمارستان، مدیر بیمارستان، رئیس امور اداری، مدیر امور مالی، معاون اداری- مالی و مدیر پرستاری بود که به روش سرشماری انتخاب شده بودند. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه ی روا و پایا جمع‌آوری و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و آزمون های آماری آنالیز واریانس، همبستگی پیرسون، آزمون T مستقل و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد. نتایج نشان داد که میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین برنامه استراتژیک در حد خوبی بوده و نگرش آنها نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک مثبت می باشد. بین آگاهی و نگرش مدیران و همچنین بین آگاهی و سوابق آموزش ضمن خدمت مدیران در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد. مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی در مقایسه با مدیران تحصیل کرده در سایر رشته‌ها، نیز مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس در مقایسه با مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس اغلب آگاهی بیشتری از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند. با توجه به نتایج بدست آمده می توان گفت که میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک در حد متوسط بوده که با توجه به نگرش مثبت مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و درک اهمیت این نوع برنامه توسط آنان، زمینه لازم برای ارتقاء آگاهی مدیران در این زمینه فراهم می‌باشد. آموزش ضمن خدمت در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی استراتژیک، نقش بسزایی در افزایش آگاهی مدیران در این زمینه داشته است. با توجه به اینکه مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی، اغلب آگاهی بیشتری در زمینه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک داشتند این امر بیانگر اهمیت بکارگیری افراد متخصص در منصبهای مدیریتی و تدوین برنامه استراتژیک می باشد.

واژه‌های کلیدی

آگاهی، نگرش، مدیر، برنامه استراتژیک

مقدمه

پیچیدگی روزافزون فعالیتها و محیط شدیداً در حال تغییر و تلاطم باعث گردیده است تا دیگر برنامه ریزی به شکل سنتی قادر به حل مشکلات مدیران سازمان نشود (Tabibi, SJ. et al 2003) و رهبران سازمان باید با نگاه به آینده و پیش بینی تغییرات، استراتژی لازم برای پویایی، انعطاف پذیری و حرکت موفقیت آمیز سازمان را تدوین کرده (Asefzadeh, S. et al 2007) و برای مقابله با تلاطم حاصل از این تغییرات تلاش کنند. بدون برنامه ریزی استراتژیک تغییرات محیط جهت گیری سازمان را تغییر می دهد و سازمان همواره در تنش و درحال واکنش نسبت به فشارها و تغییرات محیطی خواهد بود (John, E. 2006). بیمارستانها نیز که یکی از نهادهای مهم ارائه خدمات بهداشتی و درمانی هستند، همچون یک واحد صنعتی متشکل از عوامل تولید

مانند سرمایه، نیروی انسانی، فن آوری و مدیریت هستند و با استفاده از امکانات و تسهیلات ویژه خود در جهت تولید محصولاتی به نام حفظ، بازگشت و ارتقای سلامت جسمانی و روانی افراد جامعه و نیز انجام تحقیقات پزشکی و آموزش نیروی ماهر مورد نیاز بخش بهداشت و درمان، نقش اساسی ایفا می نمایند (CM, Francis. 2008).

پژوهش مشابهی تحت عنوان "آگاهی و نگرش مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک" در سال ۱۳۸۲ صورت گرفته است که بر اساس نتایج این تحقیق میزان آگاهی مدیران مورد مطالعه از نحوه تدوین برنامه استراتژیک نسبتاً قابل قبول و نگرش آن ها نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک مطلوب بوده است. ولی به طور کلی زمینه برای به کارگیری برنامه استراتژیک در این دانشگاه در حد بالایی فراهم نبوده است (Abedini, Z 2004). مطالعه ای تحت موضوع «بررسی علل شکست برنامه ریزی های استراتژیک» که اطلاعات مربوط به استراتژی شکست خورده شرکت های بزرگی همچون زیراکس، پولاروید، کی مارت، مارکونی، ایسر و موتورولا را گردآوری کرده است، یکی از عوامل اصلی شکست برنامه ریزی استراتژیک را نگرش نادرست مدیران نسبت به این برنامه ریزی می داند. همچنین این پژوهش فقدان مدیران شایسته و آگاه را از عوامل مهم عدم موفقیت برنامه ریزی استراتژیک معرفی می کند (Aliahmadi, A et al 2002). مطالعه دیگری تحت عنوان «ارزیابی تطبیقی پروژه های مدیریت استراتژیک در سازمان های ایرانی» صورت گرفته نشان می دهد که هرچه متخصصان شامل مدیران میانی و مشاوران نسبت به مفاهیم تخصصی و شیوه های به کارگیری ابزارهای مدیریتی و قوف بیشتری داشته باشند، حضور ایشان اثربخش تر است. نیز این مطالعه در مورد نحوه نگرش مدیران بیان می کند که عدم اختصاص وقت کافی به برنامه ریزی استراتژیک از سوی مدیران می تواند ناشی از عدم درک صحیح آن ها از لزوم برنامه ریزی استراتژیک باشد (Akbari, H. et al 2001). برنامه ریزی استراتژیک چهارچوبی برای بهبود و بازسازی برنامه ها، همکاری ها، مدیریت، ارتباط داخلی بین کارکنان، کنترل فعالیتها و ارزشیابی پیشرفت سازمان ارائه می دهد (Tabibi, SJ et al 2003). صرف نظر از اندازه سازمان، برنامه ریزی استراتژیک شالوده ای را فراهم می سازد که فعالیتهای سازمانی را به یکدیگر مرتبط ساخته و نظم و ترتیب می بخشد (John, E 2006). نیز برنامه ریزی استراتژیک مرزهای سازمان را انعطاف پذیری سازد و یک فرهنگ سازمانی سازگار با تغییر ایجاد می کند (Tabibi, S. Et al 2005). باتوجه به اهمیت برنامه ریزی استراتژیک و فواید ذکر شده این نوع برنامه ریزی و نیز باتوجه به ضرورت بهره گیری از برنامه ریزی استراتژیک و لزوم بررسی امکان به کارگیری آن در بیمارستان، پژوهش حاضر به منظور منظور بررسی آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی - درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز در زمینه برنامه ریزی استراتژیک در سال ۱۳۹۰ انجام پذیرفت.

مواد و روش ها

این مطالعه از نوع مقطعی - توصیفی - تحلیلی بوده که در سال ۱۳۹۰ در میان مدیران مراکز آموزشی - درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز با هدف بررسی آگاهی و نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک انجام گرفته است. جامعه پژوهشی این مطالعه شامل برخی از مدیران بیمارستان ها شامل رئیس بیمارستان، مدیر بیمارستان، رئیس امور اداری، مدیر امور مالی، معاون اداری - مالی و مدیر پرستاری می باشد که به روش سرشماری انتخاب شده اند. این جامعه پژوهشی شامل ۵۷ نفر بود که ۳۹ نفر از آنان حاضر به همکاری شدند. به منظور تعیین آگاهی و نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک پرسش نامه ای که بدین منظور تهیه شده بود، بین مدیران بیمارستان های آموزشی - درمانی توزیع و سپس به جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده گردید. اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسش نامه ای که از دو بخش تشکیل یافته است جمع آوری شده است: بخش اول: این بخش شامل اطلاعات دموگرافیک و ۱۰ عدد سؤال در زمینه آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک می باشد. سؤالات به شکل چهارگزینه ای بوده و برای هر سؤال ۱ نمره در نظر گرفته شده است. کسب حداقل ۶۶٪ نمره سؤالات مربوط به آگاهی به آگاهی خوب، کسب ۳۳ الی ۶۶٪ نمره سؤالات به عنوان آگاهی متوسط و کسب کمتر از ۳۳٪ نمره سؤالات به عنوان آگاهی ضعیف تلقی می گردد. بخش دوم: این بخش شامل ۱۰ عدد سؤال در زمینه نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک می باشد. در این سؤالات میزان نگرش موافق مدیران به صورت گزینه « بسیار زیاد » تا « بسیار کم » طبقه بندی شده است. به ترتیب برای گزینه « بسیار زیاد » نمره ۵ و برای گزینه « بسیار کم » نمره ۱ در نظر گرفته شده است. کسب حداقل ۶۶٪ نمره سؤالات مربوط به نگرش به عنوان نگرش مثبت، کسب ۳۳ الی ۶۶٪ نمره سؤالات به عنوان نگرش متوسط و کسب کمتر از ۳۳٪ نمره سؤالات به عنوان نگرش منفی تلقی می گردد. پایایی و روایی این پرسش نامه در پژوهش دیگری تحت عنوان «آگاهی و نگرش مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک» که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفته است، تأیید شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های آماری آنالیز واریانس، همبستگی پیرسون، آزمون T مستقل و آزمون تعقیبی توکی استفاده گردید.

یافته ها

این مطالعه باهدف تعیین آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی - درمانی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک و تعیین عوامل مؤثر در آگاهی و نگرش مدیران صورت گرفته است، پس از تجزیه و تحلیل داده ها، اطلاعات زیر بدست آمد.

اطلاعات توصیفی

۲۰ نفر از مدیران معادل ۵۱/۳٪ دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۱۴ نفر از مدیران معادل ۳۵/۹٪ دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس و ۵ نفر باقی مانده معادل ۱۲/۸٪ دارای مدرک تحصیلی دکتری هستند.

۸ نفر از مدیران معادل ۲۰/۵٪ دارای سابقه مدیریتی ۱ الی ۵ سال، ۱۲ نفر از مدیران معادل ۳۰/۸٪ دارای سابقه مدیریتی ۶ الی ۱۰ سال و ۱۹ نفر باقی مانده معادل ۴۸/۷٪ دارای سابقه مدیریتی بیش از ۱۰ سال هستند.

۱۳ نفر از مدیران معادل ۳۳/۳٪ در زمینه رشته های مدیریتی و ۲۶ نفر از آنها معادل ۶۶/۷٪ در زمینه سایر رشته ها تحصیل کرده اند.

تعداد مدیران آموزش ندیده در زمینه مدیریت معادل ۱ نفر (۲/۶٪)، تعداد مدیران با سابقه آموزشی ۱ الی ۵ دوره معادل ۱۹ نفر (۴۸/۷٪)، تعداد مدیران با سابقه آموزشی ۶ الی ۱۰ دوره معادل ۸ نفر (۲۰/۵٪) و تعداد مدیران با بیش از ۱۰ دوره معادل ۱۱ نفر (۲۸/۲٪) می باشد. تعداد مدیران آموزش ندیده در زمینه برنامه ریزی استراتژیک معادل ۱۰ نفر (۲۵/۶٪)، تعداد مدیران با ۱ دوره سابقه آموزشی معادل ۹ نفر (۲۳/۱٪)، تعداد مدیران با ۲ دوره سابقه آموزشی معادل ۱۳ نفر (۳۳/۳٪)، تعداد مدیران با ۳ دوره سابقه آموزشی معادل ۳ نفر (۷/۷٪)، تعداد مدیران با ۴ دوره سابقه آموزشی معادل ۳ نفر (۷/۷٪) و تعداد مدیران با ۵ دوره سابقه آموزشی معادل ۱ نفر (۲/۶٪) می باشد.

تحلیل داده ها

میانگین امتیاز آگاهی مدیران از حداکثر امتیاز ۱۰۰، برابر ۵۸/۹۷ می باشد که در حد متوسط بوده و میانگین امتیاز نگرش مدیران نیز از حداکثر امتیاز ۱۰۰، برابر ۸۵/۸۵ می باشد که نشان دهنده نگرش مثبت و مطلوب آنان است. بین آگاهی و نگرش مدیران رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران با سطح آگاهی بالا، اغلب نگرش موافقتی (= Pearson Correlation 0.594) نسبت به برنامه ریزی استراتژیک دارند $P\text{-value} < 0.001$ (جدول شماره ۱). میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه مدیریتی ۱ الی ۵ سال برابر ۵۳/۷۵ و در حد متوسط، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه مدیریتی ۶ الی ۱۰ سال برابر ۵۴/۱۷ و در حد متوسط و میانگین امتیاز آگاهی مدیران با بیش از ۱۰ سال سابقه مدیریتی برابر ۶۴/۲۱ و در حد خوبی می باشد. بین میزان آگاهی مدیران از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود ندارد. $P\text{-value} = 0.142$ میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه مدیریتی ۱ الی ۵ سال برابر ۸۶، میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه مدیریتی ۶ الی ۱۰ سال برابر ۸۳/۸۳ و میانگین امتیاز نگرش مدیران با بیش از ۱۰ سال سابقه مدیریتی برابر ۸۷/۰۵ می باشد. نگرش هر سه دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش مدیران نسبت به برنامه ریزی استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود ندارد. $P\text{-value} = 0.512$. میانگین امتیاز آگاهی مدیران آموزش ندیده در زمینه مدیریت برابر ۳۰ و در حد ضعیف، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه آموزشی ۱ الی ۵ دوره برابر ۵۳/۱۶ و در حد متوسط، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با سابقه آموزشی ۶ الی ۱۰ دوره برابر ۶۱/۲۵ و در حد خوب و میانگین امتیاز آگاهی مدیران با بیش از ۱۰ دوره سابقه آموزشی برابر ۷۰ و در حد خوبی است. بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد (Pearson Correlation = 0.470) بدین معنی که مدیران با سوابق آموزشی بیشتر، اغلب آگاهی بیشتری از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند. $P\text{-value} = 0.003$ میانگین امتیاز آگاهی مدیران آموزش ندیده در زمینه برنامه ریزی استراتژیک برابر ۳۳ و در حد ضعیف، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۱ دوره آموزشی برابر ۶۱/۱۱ و در حد خوب، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۲ دوره آموزشی برابر ۷۰ و در حد خوب، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۳ دوره آموزشی برابر ۶۶/۶۷ و در حد خوب، میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۴ دوره آموزشی برابر ۸۰ و در حد خوب و میانگین امتیاز آگاهی مدیران با ۵ دوره آموزشی برابر ۷۰ و در حد خوبی است. بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه برنامه ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود دارد (Pearson Correlation = 0.689). بدین معنی که مدیران با سوابق آموزشی بیشتر، اغلب آگاهی بیشتری از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند. $P\text{-value} < 0.001$ میانگین امتیاز نگرش مدیران آموزش ندیده در زمینه مدیریت برابر ۸۴، میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه آموزشی ۱ الی ۵ دوره برابر ۸۶/۱۱، میانگین امتیاز نگرش مدیران با سابقه آموزشی ۶ الی ۱۰ دوره برابر ۸۵ و میانگین امتیاز نگرش مدیران با بیش از ۱۰ دوره سابقه آموزشی برابر ۸۶/۱۸ می باشد. نگرش هر چهار دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت رابطه معنی داری وجود ندارد. $P\text{-value} = 0.624$ میانگین امتیاز نگرش مدیران آموزش ندیده در زمینه برنامه ریزی استراتژیک برابر ۷۸/۴، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۱ دوره آموزشی برابر ۸۹/۳۳، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۲ دوره آموزشی برابر ۸۹/۲۳، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۳ دوره آموزشی برابر ۸۴/۶۷، میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۴ دوره آموزشی برابر ۸۷/۳۳ و میانگین امتیاز نگرش مدیران با ۵ دوره آموزشی برابر ۸۴ می باشد. نگرش هر شش دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه برنامه ریزی استراتژیک رابطه معنی داری وجود ندارد. $P\text{-value} = 0.056$ میانگین امتیاز آگاهی مدیران تحصیل کرده در زمینه مدیریت برابر ۷۰/۷۷ و در حد خوبی می باشد. در حالی که میانگین امتیاز آگاهی مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها برابر ۵۳/۰۸ و در حد متوسط می باشد. بین میزان آگاهی و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی در مقایسه با مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها، اغلب آگاهی بیشتری از

مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند $P\text{-value} = 0.007$ (جدول شماره ۸). میانگین امتیاز نگرش مدیران تحصیل کرده در زمینه مدیریت برابر $۸۶/۱۵$ و میانگین امتیاز نگرش مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها برابر $۸۵/۶۹$ می باشد. نگرش هر دو دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد $P\text{-value} = 0.861$ (جدول شماره ۹). میانگین امتیاز آگاهی مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس برابر $۵۰/۵$ و در حد متوسط، میانگین امتیاز آگاهی مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس برابر $۶۹/۲۹$ و در حد خوب و میانگین امتیاز آگاهی مدیران دارای مدرک تحصیلی دکتری برابر ۶۴ و در حد خوبی می باشد. بین میزان آگاهی و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون تعقیبی توکی این رابطه معنی دار بین مقطع تحصیلی لیسانس و فوق لیسانس مشاهده شده است. بدین معنی که مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس در مقایسه با مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس، اغلب آگاهی بیشتری از مفاهیم برنامه ریزی استراتژیک دارند. $P\text{-value} = 0.016$

میانگین امتیاز نگرش مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس برابر $۸۳/۸$ ، میانگین امتیاز نگرش مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس برابر $۸۸/۴۳$ و میانگین امتیاز نگرش مدیران دارای مدرک تحصیلی دکتری برابر $۸۶/۸$ می باشد. نگرش هر سه دسته مثبت و در حد مطلوبی است. بین میزان نگرش و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد. $P\text{-value} = 0.214$

بحث و نتیجه گیری

بر اساس نتایج پژوهش میانگین میزان آگاهی مدیران در حد متوسط می باشد و دارای نگرشی مثبت و مطلوب نسبت به برنامه ریزی استراتژیک می باشند هم چنین بین آگاهی و نگرش مدیران رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود داشت. ($P\text{-value} < 0.001$) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی تحت عنوان «آگاهی و نگرش مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک» در سال ۱۳۸۲ انجام گرفت، نشان داده شد که بین آگاهی و نگرش مدیران رابطه مستقیم و بسیار معنی داری وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. هم چنین بین میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود نداشت. ($P\text{-value} = 0.142$) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. بین نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود نداشت. ($P\text{-value} = 0.512$) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و سابقه مدیریتی آنها رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. همچنین نتایج پژوهش نشان می دهد که بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران با سوابق آموزشی بیشتر در زمینه مدیریت و به خصوص در زمینه برنامه ریزی استراتژیک، اغلب آگاهی بیشتری نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند. ($P\text{-value} = 0.003$) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین آگاهی و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه مستقیم و معنی داری وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. نتایج پژوهشی دیگر که تحت عنوان «عوامل مؤثر بر آگاهی و عملکرد مدیران در زمینه برنامه ریزی استراتژیک» در سال ۲۰۰۵ توسط توماس رید انجام گرفته است نشان می دهد که ارتباط مستقیم و معنی داری بین سوابق آموزشی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک و آگاهی مدیران در این زمینه وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه معنی داری وجود نداشت ($P\text{-value} = 0.624$, $P\text{-value} = 0.056$) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش و سوابق آموزشی مدیران در زمینه مدیریت و برنامه ریزی استراتژیک رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. نتایج پژوهشی دیگر که تحت عنوان «تأثیر آموزش رسمی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک بر نگرش و عملکرد مدیران داروخانه» در سال ۲۰۰۷ توسط دکتر دونالد هریسون انجام گرفته است نشان می دهد که ارتباط مستقیم و معنی داری بین سوابق آموزشی در زمینه برنامه ریزی استراتژیک و نگرش مدیران در این زمینه وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی ندارد. بین میزان آگاهی و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود دارد. بدین معنی که مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی در مقایسه با مدیران تحصیل کرده در سایر رشته ها، اغلب آگاهی بیشتری از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند ($P\text{-value} = 0.007$). در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین آگاهی و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه مطابقت ندارد. بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد. ($P\text{-value} = 0.861$) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران ارتباط معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه مطابقت دارد. بین میزان آگاهی و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون تعقیبی توکی این رابطه معنی دار بین مقطع تحصیلی لیسانس و فوق لیسانس مشاهده شده است. بدین معنی که مدیران دارای مدرک تحصیلی فوق لیسانس در مقایسه با مدیران دارای مدرک تحصیلی لیسانس، اغلب آگاهی بیشتری از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند. ($P\text{-value} = 0.016$) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین میزان آگاهی و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود دارد که با نتایج این مطالعه مطابقت دارد. هم چنین پژوهشی دیگر که تحت عنوان «سنجش آگاهی مدیران در خصوص مدیریت استراتژیک در سازمانهای دولتی» در سال ۲۰۰۸ توسط

دکتر ویلیام لیکن انجام گرفته است نشان می دهد که ارتباط مستقیم و معنی داری بین میزان تحصیلات مدیران و آگاهی آنان در زمینه تدوین برنامه استراتژیک وجود دارد که با نتایج این مطالعه همخوانی دارد. بین نگرش و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد. (P-value = 0.214) در مطالعه ای که توسط خانم زهرا عابدینی انجام گرفت، نشان داده شد که بین نگرش و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد که با نتایج این مطالعه مطابقت دارد. این مطالعه با هدف تعیین میزان آگاهی و نگرش مدیران مراکز آموزشی درمانی شهر تبریز و بررسی نقش عوامل مؤثر بر آگاهی و نگرش مدیران از قبیل رشته تحصیلی، میزان تحصیلات، سابقه مدیریتی و سوابق آموزشی انجام گرفت. با توجه به یافته های مطالعه، میزان آگاهی مدیران از نحوه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک در حد متوسط بوده که با توجه به نگرش مطلوب مدیران نسبت به تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک و درک اهمیت این نوع برنامه توسط آنان زمینه لازم برای ارتقاء آگاهی مدیران در این زمینه فراهم می باشد. نیز با توجه به نتایج تحقیق، آموزش ضمن خدمت در زمینه مدیریت و به خصوص آموزش در زمینه برنامه ریزی استراتژیک، نقش بسزایی در افزایش آگاهی مدیران در این زمینه داشته است. همچنین مدیران تحصیل کرده در رشته های مدیریتی، اغلب آگاهی بیشتری در زمینه تدوین و کاربرد برنامه استراتژیک دارند که این امر بیانگر اهمیت به کارگیری افراد متخصص در منصبهای مدیریتی و تدوین برنامه استراتژیک می باشد.

منابع

- 1- Tabibi, SJ. Maleki, MR. Sterategic planning, Second Edition, Moalefin Publication, 2003.
- 2- Asefzadeh, S. Rezapoor, A. Healthcare planning , First Edition, Hadise Emrooz Publication, 2007.
- 3- Mehri, N. Sterategic Plan Of Tabriz University Of Medical Sciences, Department Of Health Services Management, Faculty Of Management And medical Information, 2008.
- 4- SHaabani, GH. Sterategic Planing is necessary For Todays Organizations, Adrak Journal, 2009, 1, 13, 41-45
- 5- John, E. The Importance of Strategic Planning, Practical Decisions, 2006.
- 6- C,M, Francis. Translated By Kebriaei, A. Hospital Management, First Edition, Institute of Social Research, Tehran, 2008.
- 7- Fathizadeh, N. Strategic plan of the School of Nursing and Midwifery, Isfahan University of Medical Sciences, 2007.
- 8- Abedini, Z. Knowledge and attitudes towards the formulation and application Strategic Plan in Iran University of Medical Sciences managers, Iran University of Medical Sciences, School of Management and Medical Information, BSc Thesis, 2004.
- 9- Aliahmadi, A. Ghafarian, V. Failure to evaluate the strategic planning and delivery of two new finding, Modares Oloom Ensani Journal, 2002, 6, 26, 83-98.
- 10- Akbari, H. ghodoosi, H. Asadi, M. Nooralizadeh, H. Comparative evaluation of projects of strategic management in Iranian organizations, Tadbir Journal, 143, 2001.
- 11- Tabibi, SJ. Maleki, MR. Sterategic planning, First Edition, Moalefin Publication, 2003.
- 12- Wells, Denise Lindsey. Translated by Tabibi, Sj. Maleki, MR. Strategic Management for Senior Executives, First Edition, Simae Farhang Publication, 2005.

ضمائم

جدول شماره ۱- بررسی میزان آگاهی و نگرش مدیران و ارتباط آنها با یکدیگر

متغیر	میانگین	انحراف معیار	بیشترین امتیاز	کمترین امتیاز
آگاهی	۵۸,۹۷	۱۹,۸۴	۱۰۰	۲۰
نگرش	۸۵,۸۵	۶۲,۷	۱۰	۶۲

جدول شماره ۸- بررسی ارتباط بین میزان آگاهی و رشته تحصیلی مدیران

P-value = 0.007 t=2.86 df= 37

رشته تحصیلی	میانگین آگاهی	انحراف معیار
مدیریت	۷۰,۷۷	۲۰,۶
سایر رشته ها	۵۳,۰۸	۱۶,۹۱

اولین همایش ملی دستاوردهای نوین در علوم مدیریت و مسابداری
National Conference on Advances in Management and Accounting
. . . W W W . A M A C O N F . I R . . .

جدول شماره ۹- بررسی ارتباط بین نگرش و رشته تحصیلی مدیران

P-value = 0.861 t = 0.176

رشته تحصیلی	میانگین نگرش	انحراف معیار
مدیریت	۸۶,۱۵	۸,۸۴
سایر رشته ها	۸۵,۶۹	۷,۱۲